

ΒΑΛΑΜΕ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΤΟ «ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ»

Νέα σελίδα γυρίζει (επιτέλους) για τον χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα, μετά τις αποσπασματικές, ατυχείς -και στο «γόνατο»- παρεμβάσεις πολλών χρόνων: η πρόωθηση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ), που έρχεται να κλείσει «τρύπες» δεκαετιών, ανοίγει τον δρόμο για την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και προγραμματικής προσέγγισης για τη χωροταξία στη χώρα μας -μιας προσέγγισης που μέχρι σήμερα ήταν η μεγάλη «απουσία».

Η αξιολόγηση της προγραμματικής λογικής, που προσπαθεί να εισάγει το Πλαίσιο, είναι εν πρώτοις θετική. Ωστόσο, διαπιστώνονται και σημαντικές αδυναμίες: μεταξύ αυτών, η περιορισμένη έμφαση στη διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας, η ανεπαρκής ιεράρχηση στόχων και κατευθύνσεων, αλλά και η «ανισοβαρής» ανάλυση των διάφορων τομέων, που «πατούν» στο μεγάλο ζήτημα του χωροταξικού σχεδιασμού.

Αν οι αδυναμίες αυτές δεν διορθωθούν, ενδέχεται να δημιουργήσουν «κενά αέρος» ως προς την ανταγωνιστικότητα των μικρών ελληνικών περιφερειών απέναντι στις μεγάλες ευρωπαϊκές «αδελφές» τους, αλλά και ως προς τη σωστή κατανομή των διαθέσιμων πόρων.

Όταν διατυπώνουμε αυτές τις θέσεις, ασφαλώς δεν μιλάμε «στην τύχη»: το ΓΠΧΣΑΑ πέρασε από το «μικροσκόπιο» ομάδας εργασίας, που συνέταξε το ΤΕΕ/ΤΚΜ, στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου, αλλά και της προτεραιότητας που δίνει στο συγκεκριμένο φλέγον ζήτημα.

Η ομάδα αποτελείται από οκτώ εκπροσώπους των Μόνιμων Επιτροπών του (Ν. Καμαρινός-Α.Μ, Σπ. Κιαρτζής-Μ.Μ, Β. Γκουντής-Η.ΜΜ, Κ. Αραβίδου-ΑΤΜ, Π. Κρητικός-ΠΜ, Μ. Παπαστάθη- Μπχ.Χωρ., Π. Μουρμούρης ΑΤΜ και Χ. Μακράκης-Καραχάλιος- Μπχ.Χωρ). Οι «οκτώ», σε στενή συνεργασία με την πρόεδρο της μόνιμης επιτροπής Χωροταξίας και Ανάπτυξης του ΤΕΕ/ΤΚΜ Μ. Κηπουρού Α.Μ., ανέλαβαν το σχολιασμό του κειμένου του Γενικού Πλαισίου και τη διαμόρφωση θέσεων και προτάσεων. Το κείμενο που ακολουθεί επικαιροποιήθηκε από τα μέλη της Μόνιμης Επιτροπής Χωροταξίας και Ανάπτυξης, προκειμένου να ενσωματωθούν παρατηρήσεις επί της τροποποιημένης έκδοσης του ΓΠΧΣΑΑ (Φεβρουάριος 2008), που δημοσιοποιήθηκε μετά τη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας.

■ Ξεκίνημα με ούριο άνεμο

Παρά τις όποιες αδυναμίες, η θέπιση του Πλαισίου λαμβάνει χώρα σε ευνοϊκή χρονική συγκυρία, τόσο εντός, όσο και εκτός ελληνικών συνόρων: από τη μία πλευρά, η πρόωθησή του συμπίπτει χρονικά με τις σημαντικές αλλαγές των τελευταίων χρόνων, στις κοινοτικές πολιτικές, που αφορούν στο Χώρο. Από την άλλη, το Πλαίσιο προωθείται σε μια περίοδο κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άναψε το «πράσινο φως» για τα ελληνικά προγράμματα, που θα υλοποιηθούν στη Δ' Προγραμματική Περίοδο (2007-2013).

■ Το εθνικό επίπεδο:

Σύνδεση με «πράσινη» ενέργεια, βιομηχανία και τουρισμό

Σε εθνικό επίπεδο, η δημοσίευση του ΓΠΧΣΑΑ λαμβάνει χώρα σε μια περίοδο κατά την οποία τελούν ήδη υπό διαβούλευση τα Ειδικά Πλαίσια περί ΑΠΕ, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Παράλληλα, εκπονούνται τα Ρυθμιστικά Σχέδια της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και των λοιπών αστικών συγκροτημάτων του Άρθρου 2 του Ν. 2508/97.

Σε σχέση με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, ιδίως το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και τα επιμέρους του προγράμματα, αλλά και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας (ΕΣΣΑΑΛ), σηματοδοτούν μια αλλαγή αναφορικά με το αναπτυξιακό και πολιτικό πλαίσιο, καθώς πλέον αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο τονίζεται η συσχέτιση της Πολιτικής για τη Συνοχή με την εξυπηρέτηση της Στρατηγικής για την Απασχόληση («Στρατηγική της Λισαβόνας»). Το γεγονός αυτό επιδρά στην χάραξη της αναπτυξιακής, αλλά και της χωρικής πολιτικής των κρατών-μελών.

■ Θετικό βήμα, αλλά με αδυναμίες

Θετικά αξιολογείται, εν πρώτοις, η προσπάθεια ενσωμάτωσης μιας προγραμματικής λογικής στον χωρικό σχεδιασμό, που γίνεται στο πλαίσιο του ΓΠΧΣΑΑ: τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι και κατευθύνσεις, ενώ προωθούνται μηχανισμοί υλοποίησης και παρακολούθησης/αξιολόγησης των χωρικών εξελίξεων και του βαθμού επίτευξής.

Η λογική αυτή μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Πλαισίου, αλλά και στην ανάπτυξη των μέγιστων δυνατών συνεργιών με άλλες πολιτικές, οριζόντιες και τομεακές. Ωστόσο, το κείμενο παρουσιάζει και αδυναμίες.

Αναλυτικότερα:

◆ Περιορισμένη είναι η έμφαση στην διοικητική ανασυγκρότηση της Ελλάδας.

Απουσιάζουν συγκεκριμένες θέσεις/ προτάσεις για τη διοικητική ανασυγκρότηση και τη μητροπολιτική διοίκηση της χώρας. Καθώς το μέγεθος των ελληνικών Περιφερειών είναι μικρό σε σχέση με

τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές, δημιουργούνται άνισες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ τους. Παράλληλα, δεν εξετάζονται επαρκώς τα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας τους.

◆ Το Γενικό Πλαίσιο στερείται ιεράρχησης, σε επίπεδο στοχοθεσίας (π.χ. ανταγωνιστικότητα ή περιβάλλον) και κατευθύνσεων (π.χ. σιδηρόδρομος ή οδικό δίκτυο).

Καθώς οι διαθέσιμοι πόροι είναι πεπερασμένοι, η ύπαρξη προτεραιοτήτων θα συνέβαλε στην βελτίωση της κατανομής τους, για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής αποδοτικότητας.

◆ Το Γενικό Πλαίσιο χαρακτηρίζεται ως ανισοβαρές. Ζητήματα, όπως οι μεταφορές αναλύονται υπέρμετρα, όμως άλλα κρίσιμα θέματα του χωρικού σχεδιασμού (π.χ., «εκτός σχεδίου» ή αυθαίρετη δόμηση, πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης των πόλεων, μητροπολιτική διακυβέρνηση) εξετάζονται ακροθιγώς.

◆ Το Γενικό Πλαίσιο προωθεί -μέσω των διατυπωμένων επιδιώξεών του- την ανταγωνιστικότητα, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίσει εκτενέστερα και τα θέματα της χωρικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Γενικά, θα πρέπει η περιβαλλοντική διάσταση να λαμβάνεται υπόψη στις επιμέρους πολιτικές.

◆ Το κείμενο του ΓΠΧΣΑΑ χαρακτηρίζεται σε πολλά σημεία του ως υπερτροφικό, χωρίς να γίνεται περυσότερο επιχειρησιακό ή ουσιαστικό.

Η παράθεση διαπιστώσεων ή σχολιασμών, αντί συγκεκριμένων κατευθύνσεων ή δράσεων, αλλά και η αναφορά στοιχείων, που δεν αφορούν στην κλίμακα και στον χαρακτήρα ενός χωροταξικού, είναι συχνή.

◆ Το Γενικό Πλαίσιο εμφανίζεται φειδωλό ως προς τη διατύπωση αναπτυξιακών κατευθύνσεων για τη χώρα και τις επιμέρους περιοχές της.

Αν, όμως, δίνονταν κατευθύνσεις σχετικά με τη χωρική διάρθρωση του αναπτυξιακού προτύπου της Ελλάδας, αφενός θα βελτιωνόταν η χωρική κατανομή πόρων και αφετέρου θα μπορούσε να λειτουργήσει επικουρικά προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

◆ Ελλείψεις προκύπτουν σε σχέση με μια σειρά σημαντικών τομέων, για τους οποίους θα έπρεπε να παρέχονται κατευθύνσεις μέσω ενός Εθνικού Χωροταξικού, όπως: κοινωνικές υποδομές και εξυπηρέτησεις εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (π.χ. υποδομές υγείας, χωροθέτηση ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και καινοτομία (π.χ. ζώνες καινοτομίας).

◆ Το ΓΠΧΣΑΑ είναι σε πολλά σημεία «ενδεικτικού» χαρακτήρα. Φράσεις όπως «Προτείνεται...», «θα ήταν σκόπιμο...» κ.λπ., επαναλαμβάνονται συχνά, όμως δεν συνεπάγονται δεσμευτικότητα για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και τους δημόσιους φορείς.

■ Κινδύνους καθυστέρησης εγκυμονούν οι αποκλίσεις από το ΕΣΠΑ

Το Γενικό Πλαίσιο έπεται της έγκρισης των ΕΣΠΑ, ΕΣΣΑΑ και ΕΣΣΑΑΛ, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς επίσης και των Ειδικών και Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου

ΕΘΝΙΚΟ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ

Ανάπτυξης. Συνεπώς, η όσωση μεταξύ των ανωτέρω κειμένων φαίνεται ότι υπήρξε περιορισμένη.

Το συμπέρασμα αυτό ενισχύουν οι αποκλίσεις του Γενικού Πλαισίου από το ΕΣΠΑ στα ζητήματα κοινού τους ενδιαφέροντος και η ανεπάρκεια του πρώτου στην χωρική εξειδίκευση θεμάτων, που θίγονται στο δεύτερο. Τα στοιχεία αυτά ενέχουν τον κίνδυνο καθυστερήσεων κατά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ, στις περιπτώσεις επιλογών του αναπτυξιακού σχεδιασμού, που δεν συνάδουν με το ΓΠΧΣΑΑ.

Η απαλοιφή των αποκλίσεων αυτών από το Πλαίσιο, αν και έρχεται εκ των υστέρων και αποτελεί λύση ανάγκης, θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη υλοποίηση του χωροταξικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

■ Υποβολή προς ψήφιση, χωρίς να έχουν ξεκαθαριστεί οι δείκτες

Οι δείκτες παρακολούθησης των χωρικών εξελίξεων ως προς την επίτευξη των στόχων του ΓΠΧΣΑΑ θα επιλεγούν εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος του. Συνεπώς, το Γενικό Πλαίσιο υποβάλλεται για ψήφιση, χωρίς να έχουν συγκεκριμενοποιηθεί οι επιδιώξεις του (οι δείκτες) και τα προγραμματικά τους μεγέθη (τιμή-στόχος στην περίπτωση των ποσοτικών δεικτών).

Εξάλλου, οι κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ θα ήταν σκόπιμο να είναι περισσότερο ρηζικέλευθες σε ορισμένα σημεία, δεδομένου ότι ο χρονικός ορίζοντας για την υλοποίηση του ανέρχεται στην 15ετία. Ο χρόνος αυτός κρίνεται ότι επαρκεί για την αντιμετώπιση ορισμένων εκ των αδυναμιών που χαρακτηρίζουν την οργάνωση του χώρου στην Ελλάδα. Επιπλέον, αν ο χρόνος αυτός παρέλθει χωρίς να έχει σημειωθεί πρόοδος, θα έχει επιδεινωθεί η κατάσταση σε μια σειρά ζητήματα (ιδίως περιβάλλοντος), ενδεχομένως χωρίς τη δυνατότητα αντιστροφής των αρνητικών επιπτώσεων (π.χ. φυσικό τοπίο).

Σε αρκετές περιπτώσεις, τέλος, παρατηρούνται ατυχείς φράσεις (π.χ. ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε «κέντρο κατανάλωσης», δημιουργία ευέλικτων διοικητικών μηχανισμών στο ΥΠΕΧΩΔΕ με την «αξιοποίηση εξωτερικών συνεργατών και εμπειρογνομώνων»), που άλλοτε χρήζουν απαλοιφής και άλλοτε περαιτέρω αποσαφήνισης.

■ ΣΤΟ «ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ» ΑΡΘΡΟ- ΑΡΘΡΟ

Άρθρο 1 (Σκοπός): Ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν μπορεί να έπεται του αναπτυξιακού

Η αναφορά του συγκεκριμένου άρθρου ότι το ΓΠΧΣΑΑ λαμβάνει υπόψη την υποχρέωση εναρμόνισης με το ΠΔΕ, το ΕΣΠΑ, κ.λπ. θα ήταν σκόπιμο να τροποποιηθεί: ο χωροταξικός σχεδιασμός θα έπρεπε να υλοποιείται παράλληλα και να αλληλοσυμπληρώνεται με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και όχι να έπεται αυτού.

Εξάλλου, τυπική και όχι ουσιαστική κρίνεται η ενσωμάτωση –από την έκδοση Νοεμβρίου– του σημείου που αναφέρεται στη συμβατότητα του Γενικού Πλαισίου με το Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης και τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση. Και αυτό γιατί, έλαβε χώρα ετεροχρονισμένα (δεν περιλαμβάνονταν στην πρώτη έκδοση). Η ενίσχυση συμβατότητας των προγραμμάτων, είναι εφικτή στο πλαίσιο της περαιτέρω εξειδίκευσης των κατευθύνσεων και των προτάσεων του ΓΠΧΣΑΑ, σε σχέση με τις θεματικές προτεραιότητες του ΕΠΜ.

Άρθρο 2 (Στόχοι): Αναγκαία η ιεράρχηση των στόχων. Σε πρώτο επίπεδο, οι στόχοι καλύπτουν σημαντικό εύ-

Χάρτης 3.1: Ένταξη της χώρας στον Ευρωπαϊκό και ευρύτερο της χώρας.

Χάρτης 3.2: Η Ελλάδα στο Βαλκανικό χώρο.

ρος ζητημάτων (ανταγωνιστικότητα, εδαφική και κοινωνική συνοχή, περιβάλλον). Προκύπτει, ωστόσο, ότι δεν εξυπηρετούνται επαρκώς στο σύνολο τους από τις κατευθύνσεις και τις προτάσεις, που αναλύονται στα υπόλοιπα άρθρα του ΓΠΧΣΑΑ (κυρίως λόγω ασάφειας/ελλιπούς εξειδίκευσης των τελευταίων). Επίσης, θα ήταν σκόπιμη η ιεραρχική παρουσίαση των στόχων, βάσει αποδιδόμενης βαρύτητας.

Εξάλλου, η παροχή πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (ε), δεν μπορεί να εμφανίζεται ως στόχος της χωρικής ανάπτυξης, καθώς αποτελεί το σκοπό σύνταξης του ίδιου του Γενικού Πλαισίου. Συνεπώς, προτείνεται να μεταφερθεί στο Άρθρο 1.

Άρθρο 3: Η διεθνής και εθνική «μακροκλίμακα» και η αστική «μικροκλίμακα».

Στο Άρθρο 3 («Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Προοπτικές και δυνατότητες»), όπως επίσης, στα 5 και 8 του ΓΠΧΣΑΑ, συναντάται η λογική της δικτύωσης. Με άλλα λόγια, της ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ πόλεων και περιφερειών, ώστε να δημιουργούνται συνέργιες, που με τη σειρά τους αυξάνουν την ανταγωνιστικότητά τους, αλλά και την προστιθέμενη αξία των αναπτυξιακών πολιτικών.

Η λογική των δικτύωσεων δύναται να ειπωθεί στην μακρο-κλίμακα και στη μικρο-κλίμακα. Στην πρώτη περίπτωση, αφορά τα διεθνείς και εθνικές συνεργασίες και στη δεύτερη στο επίπεδο μιας αστικής περιφέρειας. **Ως εκ τούτου, κρίνεται μεθοδολογικά ορθή και διευκολύνει την κατανόηση της δομής του Σχεδίου Νόμου- η λογική της ύπαρξης τριών σχετικών άρθρων στο Γενικό Πλαίσιο, εκ των οποίων τα δύο πρώτα αφορούν τη μακροκλίμακα και το τρίτο τη μικροκλίμακα.** Πρόκειται για τα εξής άρθρα:

- **Άρθρο 3:** «Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Προοπτικές και δυνατότητες»,

- **Άρθρο 5:** «Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων – πυλών και συνδέσεων τη χώρας»,

- **Άρθρο 8:** «Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου».

Στις παρ. 1 & 2 του Άρθρου 3 επιχειρείται μια «αποδελτίωση» των περιοχών συμπληρωματικότητας και συνεργασιών που αφορούν την Ελλάδα και προωθούνται από υπερκείμενες πολιτικές, είτε στο πλαίσιο του INTERREG, είτε στο πλαίσιο των αποφάσεων της Κομισιόν για τα Πανευρωπαϊκά Δίκτυα (TEN) Μεταφορών, Ενέργειας και Τηλεπικοινωνιών (2007-2013).

Η αναζήτηση στοιχείων αναφορικά με το εμπορικό ισοζύγιο ενδεχόμενα να οδηγήσει στη σημασία ανάδειξης συμπληρωματικότητας και συνεργασιών, με χώρες πέραν των Βαλκανίων. Στο ίδιο πλαίσιο, **είναι επίκαιρη η συζήτηση αναφορικά με τη δημιουργία ζώνης ελεύθερου εμπορίου με τους μεσογειακούς εταίρους της Ε.Ε., ενώ υπάρχει γενικότερο ενδιαφέρον για τη χρησιμοποίηση των ελληνικών λιμένων ως πυλών εισόδου στην Ε.Ε.**

Άρθρο 5: Άξονες και Πόλοι ανάπτυξης

Η ομάδα έκρινε σκόπιμη τη συσχέτιση των κειμένων ΓΠΧΣΑΑ και ΕΣΠΑ, λαμβάνοντας υπόψη ότι το τελευταίο πραγματοποιεί αναφορά σε πόλους ανάπτυξης και δραστηριότητες, που θα πρέπει να αναπτυχθούν σε αυτούς, καθώς και ότι θα αποτελέσει το βασικότερο αναπτυξιακό εργαλείο μέχρι το 2013.

Από τη συσχέτιση αυτή προκύπτει ότι οι πόλοι ανάπτυξης των δύο κειμένων δεν διαφοροποιούνται σημαντικά, ως προς τα υψηλότερα επίπεδα αστικής ιεράρχη-

σης. Ωστόσο, διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό ως προς τα χαμηλότερα επίπεδα αστικής ιεράρχησης. Αναλυτικότερα:

- Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη εντάσσονται και στις δύο περιπτώσεις στο πρώτο επίπεδο.

- Στο ΓΠΧΣΑΑ αναφέρονται ως «Πρωτεύοντες εθνικοί πόλοι» οι εξής περιοχές: Πάτρα, Ιωάννινα και τα δίπολα Λάρισα – Βόλος, Ηράκλειο – Χανιά και Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη. Οι πόλοι περιλαμβάνονται και στο ΕΣΠΑ.

- Ως «Δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι» του ΓΠΧΣΑΑ χαρακτηρίζονται: Κέρκυρα, Κοζάνη, Λαμία, Καβάλα, το δίπολο Καλαμάτα – Τρίπολη και τα ιδιαίτερα δυναμικά κέντρα του Αιγαίου (Ρόδος, Μυτιλήνη, Ερμούπολη). Στο ΕΣΠΑ δεν περιλαμβάνονται Κέρκυρα, Λαμία και Τρίπολη, ενώ η Καβάλα αποτελεί ομάδα μαζί με την Ξάνθη και τη Δράμα.

- Ως «Λοιποί εθνικοί πόλοι» του ΓΠΧΣΑΑ περιγράφονται: Αγρίνιο, Δράμα, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Κατερίνη, Ξάνθη και Σέρρες. Στο ΕΣΠΑ δεν περιλαμβάνονται το Αγρίνιο, το δίπολο Τρίκαλα – Καρδίτσα, η Κατερίνη και οι Σέρρες.

- Το ΓΠΧΣΑΑ προωθεί τη δημιουργία διπόλων και πολυπόλων (π.χ., Κοζάνης-Πτολεμαΐδας, Καβάλας-Δράμας- Ξάνθης, Τρικάλων-Καρδίτσας, Άρτας-Πρέβεζας-Λευκάδας, Αγρινίου-Μεσολογγίου και Πύργου-Αμαλιάδας). Σε γενικές γραμμές τα δίπολα του ΓΠΧΣΑΑ είναι περισσότερα από του ΕΣΠΑ (και περιλαμβάνουν το σύνολο των διπόλων του τελευταίου).

- Σε σχέση με προηγούμενες εκδόσεις του ΓΠΧΣΑΑ, καταβλήθηκε προσπάθεια, ώστε να περιλαμβάνει το σύνολο των πόλων και διπόλων του ΕΣΠΑ. Εξακολουθεί, ωστόσο, να υπάρχει διάσταση μεταξύ των πόλων και διπόλων των δύο σχεδίων.

- Οι δραστηριότητες που προτείνει το ΕΣΠΑ (έκδοση Μαρτίου 2007: 83 – 86), σε σχέση με τις δραστηριότητες του ΓΠΧΣΑΑ, άλλοτε συμπίπτουν περισσότερο και άλλοτε λιγότερο για τους κοινούς τους πόλους ανάπτυξης.

■ Ζητείται μεγαλύτερη «σύμπτωση» ΕΣΠΑ- ΓΠΧΣΑΑ

Βάσει των παραπάνω, **δεν είναι δεδομένη η διασφάλιση πόρων από το ΕΣΠΑ για την ανάδειξη του συνόλου των αστικών κέντρων των κατηγοριών «Δευτερεύοντες πόλοι» και «Λοιποί δυναμικοί πόλοι» του ΓΠΧΣΑΑ σε πόλους ανάπτυξης.** Επίσης, δεν είναι δεδομένη η προώθηση των δραστηριοτήτων που το ΓΠΧΣΑΑ θεωρεί σημαντικές για την επίτευξη του προτύπου βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης που επικαλείται. Συνεπώς, η επίτευξη της κατά το δυνατόν μεγαλύτερης σύμπτωσης μεταξύ του ΕΣΠΑ και του Γενικού Πλαισίου, δηλαδή μεταξύ του αναπτυξιακού και του χωροταξικού σχεδιασμού, θα ήταν σκόπιμο να ενισχυθεί.

Σε δεύτερο επίπεδο, οι κατευθύνσεις που παρατίθενται στο Άρθρο είναι αρκετά γενικές. Κατευθύνσεις του τύπου «... Βελτίωση της λειτουργικότητας της σε όλους τους τομείς (οικονομία, πολιτισμός, εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή) ...» ή «... Βελτίωση της ελκυστικότητας της, με την απόκτηση υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος ...» για τη Θεσσαλονίκη, δεν είναι σαφές σε τι συνεισφέρουν ως προς τον προσδιορισμό του προτύπου χωρικής της ανάπτυξης.

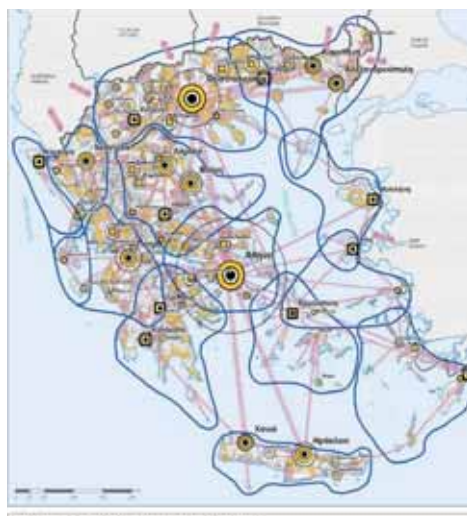
Ακόμη και για τις δικτύωσεις, οι προτάσεις δεν υπεισέρχονται σε μεγάλη ανάλυση, αν και σε επίπεδο διατυπώσεων, αναγνωρίζονται ορισμένες «καλές πρακτικές».

■ Θεσσαλονίκη: «περιοχές εξυγίανσης», κατά το πρότυπο Αθήνας-Αττικής

Σε σχέση με την Θεσσαλονίκη, θα πρέπει να περιληφθεί

Χάρτης 10: Περιφέρειες φυσικού και πολιτιστικού πλούτου

Χάρτης 11: Εθνική σχέση πόλης - υπαίθρου

Χάρτης 12: Πολυκεντρική και ισόρροπη χωρική ανάπτυξη

φράση που να αφορά στη δυνατότητα επισήμανσης περιοχών εξυγιάνσης και στην ανάληψη προγραμμάτων σε αυτές, κατά το πρότυπο της Αθήνας - Αττικής.

Στο ίδιο πλαίσιο με αυτό των πόλων ανάπτυξης, η ανάδειξη νέων αξόνων ανάπτυξης, αφενός διευκολύνει την ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών μεταξύ των πόλων, αφετέρου διευκολύνει την κατά μήκος των αξόνων διάχυση της ανάπτυξης και από αυτήν την άποψη κρίνεται θετικά.

Σημειώνεται, ωστόσο, η **απουσία ενός άξονα που θα διατρέχει τον νησιωτικό χώρο του Αιγαίου με κατεύθυνση Β-Ν και ο οποίος θα συνδέει το Β. Αιγαίο με την Κρήτη**. Το προτεινόμενο μοντέλο χωρικής οργάνωσης προωθεί την ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών κυρίως με την Αττική και λιγότερο μεταξύ των τριών αναπτυξιακών ενότητων των νησιών [Β. Αιγαίο, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα] και την Κρήτη.

Το ερώτημα που τίθεται σε αυτήν την περίπτωση είναι γιατί διαιωνίζεται η συγκεκριμένη λογική, που δεν προάγει την επιδιωκόμενη επίτευξη της χωρικής συνοχής, όταν μάλιστα **στο πρώτο τμήμα του ΓΠΧΣΑΑ (σημείο Η.2) αναφέρεται ως πρόβλημα η υψηλή εξάρτηση του νησιωτικού χώρου από την Αθήνα**.

■ Ενίσχυση συνεργασιών, με βάση και τη διοικητική διαίρεση

Γενικότερα, στο ΓΠΧΣΑΑ η χωρική οργάνωση προωθείται μέσω της ανάπτυξης δικτύων, είτε με την ενίσχυση συμπληρωματικότητας και συνεργασιών σε επίπεδο δραστηριοτήτων, είτε μέσω της ενίσχυσης των δικτύων μεταφορών και υποδομών.

Αν και τα παραπάνω αποτελούν πράγματι συνθήκη για την ανάπτυξη δικτύων, **παραβλέπεται τελείως η ενίσχυση συμπληρωματικότητας και συνεργασιών βάσει της διοικητικής διαίρεσης**. Μόνο μέσω της παρουσίασης συγκεκριμένων προτάσεων για τον ανασχεδιασμό του χάρτη των διοικητικών επιπέδων, είτε στο πλαίσιο του Άρθρου 5 (όπου θα πρέπει να γίνεται αναφορά τουλάχιστον στο επίπεδο των Περιφερειών), είτε ακόμη στο πλαίσιο του Άρθρου 11 (που πραγματεύεται ειδικότερα το ζήτημα), θα υπάρξει δυνατότητα συνολικών διαπιστώσεων αναφορικά με το πώς επιτυγχάνεται η προώθηση των δικτύων και κατά πόσο αυτή συμβάλλει στην διάχυση της ανάπτυξης και στην ενίσχυση της χωρικής συνοχής.

Άρθρο 6. Περιβαλλοντικά φιλικές μεταφορές, με έμφαση στον τελικό χρήστη και τα ΜΜΜ

Σε σχέση με την παρ. Α1 («Γενικές κατευθύνσεις για τις μεταφορές») του άρθρου 6 («Χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών»), κρίνονται σκόπιμα τα ακόλουθα:

- Να περιληφθεί αναφορά για το ότι αποτελεί προτεραιότητα η ενίσχυση της χρήσης μεταφορικών μέσων φιλικών προς το περιβάλλον.
- Να υπάρξει αναφορά για την ανάγκη προώθησης εναλλακτικών μέσων μετακίνησης στις αστικές περιοχές (πεζή μετακίνηση, ποδηλατοδρόμοι κ.λπ.) και την εξασφάλιση της κινητικότητας για όλες τις ομάδες μετακινούμενων.
- Να δοθεί προτεραιότητα στα μέσα σταθερής τροχιάς (περισσικός, σιδηρόδρομος κλπ.)
- Να περιληφθεί αναφορά ότι όλα τα διαφορετικά δημόσια μέσα μεταφοράς, θα πρέπει να εντάσσονται σε ενιαίο σύστημα, όπου θα λειτουργούν συμπληρωματικά και αλληλοτροφοδοτικά και όχι ανταγωνιστικά μεταξύ τους.

• Να περιληφθεί αναφορά ότι ο σχεδιασμός των μεταφορών θα λαμβάνει υπόψη του την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χαμηλή παραγωγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Ο «πετρελαϊκός λιμένας» της Καβάλας και η συμμετοχή περιφερειακών αεροδρομίων στην «πίτα» της διερχόμενης αεροπορικής κίνησης

Σε σχέση με την παρ. Α2.2. («Θαλάσσιες μεταφορές & Λιμενικές Υποδομές & Υπηρεσίες»), στο ΓΠΧΣΑΑ θα πρέπει να περιληφθεί η σημείωση ότι «κρίνεται σκόπιμη η αναβάθμιση του λιμένα Καβάλας, σε πετρελαϊκό λιμένα, λόγω της αξιοποίησης των κοιτασμάτων πετρελαίου του Πρίνου».

Όσον αφορά στην παρ. Α.2.3 («Αερολιμενική υποδομή & Αεροπορικές Υπηρεσίες») σημειώνεται ότι θα πρέπει να περιληφθεί η σημείωση: «Κρίνεται σκόπιμο τα αεροδρόμια Ηρακλείου (με την κατασκευή νέου αερολιμένα), Ρόδου και Κέρκυρας, να αναλάβουν, όπως και οι αερολιμένες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, μερίδιο από την διερχόμενη διεθνή αεροπορική κίνηση».

■ Επέκταση μετρό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη-Τραμ σε πόλεις μεσαίου μεγέθους

Αναφορικά με την παρ. Α.2.4 («Σιδηροδρομικό δίκτυο & Υπηρεσίες»), θα ήταν σκόπιμο να περιληφθούν τα ακόλουθα σημεία:

- Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης: δημιουργία δικτύου προς τη Χαλκιδική και το νότιο παραλιακό μέτωπο του Θερμαϊκού Κόλπου.
- Επέκταση και πυκνωση του δικτύου του Μετρό στην Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, κυρίως προς πυκνοκατοικημένες περιοχές και περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος/ ελκυστικότητας, με ταυτόχρονη λήψη μέτρων μείωσης της χρήσης ΙΧ.
- Κατασκευή μέσων σταθερής τροχιάς ελαφρού τύπου (τραμ) σε πόλεις μεσαίου μεγέθους (Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλος, Λάρισα κ.ά.) με ταυτόχρονη λήψη μέτρων μείωσης του ΙΧ, ιδιαίτερα σε βεβαρημένες κυκλοφοριακά περιοχές

■ Καλύτερη θερμομόνωση και «φιλικότερη» ενέργεια στις κατοικίες- Μεγαλύτερη χρήση ΑΠΕ

Σε σχέση με την παρ. Β.2 («Υποδομές ενέργειας»), σημειώνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση μέτρων για τον περιορισμό της κατανάλωσης, ενδεχόμενα με την προσθήκη στο σημείο (ε) της φράσης:

- Υιοθέτηση αλλαγών στη νομοθεσία κατασκευής ιδιόκτητων κατοικιών και κτιρίων, ώστε να περιλαμβάνονται πολύ αυστηρότερες προδιαγραφές θερμομόνωσης-Υποχρέωση για εγκατάσταση-λειτουργία συστημάτων μειωμένης κατανάλωσης ενέργειας και φιλικής προς το περιβάλλον (φυσικό αέριο, ηλιακή, γεωθερμική, κλπ.).
- Υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής για χρήση ΑΠΕ με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και ποσοτικοποιημένους στόχους, με θέσπιση κινήτρων σε μεγάλες, μεσαίες, μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες.

«Γενικό και αόριστο» το ΓΠΧΣΑΑ ως προς τις υποδομές επικοινωνιών και πληροφορικής- «Απουσιάζει» η Ζώνη Καινοτομίας Θεσσαλονίκης

Όσον αφορά στην παράγραφο Γ («Επικοινωνίες») και ειδικότερα σε θέματα υποδομών επικοινωνιών και πληροφορικής, το ΓΠΧΣΑΑ, στην υφιστάμενη μορφή του, αξιολογείται ως γενικό και αόριστο, σε επίπεδο κατευθύνσεων και προτάσεων.

Ειδικά όσον αφορά στις προτάσεις, απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά σε δράσεις μεγάλης κλίμακας, όπως η Ζώνη Καινοτομίας, η οποία αφενός μεν βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη, αφετέρου διαθέτει έντονα χωρική διάσταση.

Επίσης, αν και είναι ορθή η συχνά αναφερόμενη αναγκαιότητα στήριξης της έρευνας (πρωτογενούς και εφαρμοσμένης) και η αντιμετώπισή της ως μοχλού τεχνολογικής ανάπτυξης και αύξησης της ανταγωνιστικότητας, ωστόσο οι αναφορές δεν εξειδικεύονται επαρκώς. Κρίνεται ότι οι σχετικοί στόχοι του ΓΠΧΣΑΑ -και ειδικά ο στόχος της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας- δεν ικανοποιούνται επαρκώς από το ΓΠΧΣΑΑ. Ως εκ τούτου:

- Θα ήταν σκόπιμη η αναφορά σε πιο συγκεκριμένες επιλογές (και χωρικές) για τις υποδομές επικοινωνιών- πληροφορικής, όπως και για τη σχετική έρευνα.
- Δεδομένου ότι τα αντικείμενα επικοινωνιών και πληροφορικής είναι μεν συγγενή αλλά όχι ταυτόσημα, θα μπορούσαν αντιστοίχως να διακρίνονται και στο κείμενο.

Άρθρο 7: Χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων

Το συγκεκριμένο Άρθρο αποτελεί μια γενικόλογη προσέγγιση στη χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων. Ωστόσο, δίνει τις βασικές κατευθύνσεις πολιτικής και συμπληρώνεται, επιμέρους και αναλυτικότερα, από τα ειδικά χωροταξικά βιομηχανίας και τουρισμού.

Βάσει του τρόπου με τον οποίο είναι διαρθρωμένο το συγκεκριμένο Άρθρο κρίνεται σκόπιμο να περιληφθούν στο τμήμα των στόχων - επιδιώξεων οι ακόλουθες αναφορές:

- **Αναφορικά με τον αγροτικό τομέα**, στόχοι του χωροταξικού σχεδιασμού πρέπει να είναι: διαχείριση και έλεγχος της γης, σαφής καθορισμός και προστασία της γεωργικής γης υψηλής απόδοσης και υιοθέτηση νέας φιλοσοφίας στη διαχείριση των υδάτινων πόρων με όρους βιώσιμης ανάπτυξης.
- **Αναφορικά με τη βιομηχανία**, πρέπει να προβλεφθεί η θεσμοθέτηση μέτρων στη χωροθέτηση βιομηχανικών επενδύσεων μείζονος σημασίας για την εθνική οικονομία και την εξασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας της χώρας. Επίσης, απαραίτητα είναι τα μέτρα για: απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης έργων αναβάθμισης ή επέκτασης ή βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της προστασίας του περιβάλλοντος για υφιστάμενες εγκαταστάσεις.
- Αναφορικά με τον τουρισμό, η διαμόρφωση/χωροθέτηση τουριστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων και την κατανάλωση ενέργειας.

■ Ριζικές αλλαγές στη διαχείριση των υδατικών πόρων

Στο τμήμα των κατευθύνσεων είναι σκόπιμο να περιληφθούν οι ακόλουθες τροποποιήσεις και προσθήκες:

- Ριζικές αλλαγές στον τρόπο διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας με όρους βιώσιμης ανάπτυξης, με χαρακτηριστικά εξοικονόμησης υδάτινου δυναμικού για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών.
- Επανακαθορισμός των εκτάσεων που χαρακτηρίζονται ως γεωργικές υψηλής απόδοσης.
- Κατευθύνσεις ενίσχυσης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού/ πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Μέτρα προώθησης υποδομών για την χρήση καυσίμων με χαμηλές εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων και

ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ

λήψη μέτρων αντιμετώπισης κλιματικών αλλαγών.

- Αναβάθμιση της νησιωτικής χώρας και της ποιότητας τουριστικού προϊόντος με δημιουργία υποδομών και διασυνδέσεων με την ενδοχώρα, με όρους αειφορίας.

Άρθρα 8 & 9: Σκόπιμος ο ευκρινέστερος καθορισμός χρήσεων γης και η μεγαλύτερη ανάπτυξη της πρότασης για τον θεσμό της α' βάθμιας μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης

• Στα Άρθρα 8 και 9 («Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου & Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη των υπόλοιπων κατηγοριών χώρου»), ο καθορισμός των εθνικών κέντρων γίνεται με την πρόταση δημιουργίας διπόλων, βάσει κυρίως γεωγραφικής γεινιάσης. Θα ήταν σκόπιμο να μελετηθούν ενδεχομένως και όλα τα δεδομένα (π.χ. τομείς οικονομικής δραστηριότητας για την ανάπτυξη συνεργειών), που είναι απαραίτητα για τη συνοχή και συμβατότητα αυτών των διπόλων.

• Η πρόταση για την εφαρμογή του θεσμού της πρωτοβάθμιας μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο, αφού αποτελεί καινοτομία για τον Ελληνικό χώρο και θα έχει σημαντικές επιδράσεις στην ανάπτυξη των μεγάλων πόλεων.

• Θα ήταν σκόπιμο να γίνει ένας πιο ευκρινής καθορισμός της πολιτικής χρήσεων γης, ώστε τα θέματα του περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης και της προστασίας από την ανεξέλεγκτη διάχυση αστικών λειτουργιών να αντιμετωπισθούν πιο αποφασιστικά.

• Οι προτάσεις για την ανάπτυξη του παραμεθόριου χώρου θα πρέπει να είναι πιο ουσιαστικές και όχι να περιορίζονται σε απλή αναφορά προβλημάτων.

Άρθρο 10. Έμφαση στην προστασία φυσικών-πολιτιστικών πόρων

Στην αναθεωρημένη έκδοση του άρθρου 10 («Προστασία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων») του ΓΠΧΣΑΑ έχουν γίνει ουσιαστικές διορθώσεις-προσθήκες, καθώς η προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς είχε προηγουμένως σημαντικές ελλείψεις και μια ενδεχομένως προβληματική ταξινόμηση. Για παράδειγμα, ο **Μυστράς** και τα **Μετέωρα** από περιοχές εθνικής εμβέλειας αναγνωρίζονται, με την αναθεώρηση, ως περιοχές διεθνούς εμβέλειας. Στις περιοχές αυτές, προστέθηκαν οι αρχαιολογικοί χώροι **Μαρώνας, Φιλίππων και Πέλας**, το **Πυθαγόρειο** και το **Ηραίο** στη Σάμο, που απουσίαζαν τελείως μέχρι τώρα. Επίσης, προστέθηκαν στις περιοχές εθνικής εμβέλειας τα **Αβδήρα** και η παλιά πόλη της **Σάνθης**.

Παράλληλα, με τις βελτιώσεις αυτές διορθώθηκε και ο αντίστοιχος Χάρτης 10 «Περιοχές φυσικού και πολιτιστικού πλούτου», από όπου απουσίαζε η απεικόνιση περιοχών με πολιτιστικούς πόρους, ανεξαρτήτως εμβέλειας, από το σύνολο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης. Ωστόσο ο **Δωδώνη εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται ως περιοχή εθνικής εμβέλειας**. Οι διορθώσεις - προσθήκες αυτές κρίνεται ότι επαρκούν σε μεγάλο βαθμό για την αποτύπωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αναφορικά με το υπόλοιπο Άρθρο διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις:

- Θα ήταν σκόπιμο η επαναδιαπραγμάτευση ορισμένων σημείων που αφορούν στην ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και στην προστασία και διαφύλαξη τους, προκειμένου

να αναδειχθεί ότι οι δύο αυτές παράμετροι πρέπει να συμβαδίσουν.

• Προτείνεται να περιληφθεί ως υποχρέωση η θέσπιση φορέων και αντίστοιχου πλαισίου για τις περιοχές προστασίας περιβάλλοντος.

• Προτείνεται να γίνει εκτενέστερη αναφορά στο κομμάτι της εκτός σχεδίου δόμησης με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, μέτρα, βήματα, που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να επιτευχθεί ο περιορισμός της. Ακόμη προτείνεται μείωση των συντελεστών δόμησης οι οποίοι είναι ιδιαίτερα υψηλοί σε αρκετές περιοχές εντός των πόλεων και υιοθέτηση συγκεκριμένης πολιτικής σχετικά με τις χρήσεις γης στις εκτός σχεδίου περιοχές.

• Αν και προστέθηκαν πολλά στοιχεία για το υδάτινο δυναμικό και θαλάσσιο περιβάλλον, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθούν κατευθύνσεις για την διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση υγροτόπων-υδροβιότοπων

■ Να δοθούν ιδιαίτερες κατευθύνσεις για τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων

• Θα ήταν σκόπιμο, πέρα από τις γενικότερες, να δοθούν ιδιαίτερες κατευθύνσεις για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων και για μονάδες επεξεργασίας τους.

• Θα ήταν σκόπιμο να δοθούν κατευθύνσεις για την πρόληψη από πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τις προτάσεις στα Ειδικά Πλαίσια περί ΑΠΕ και Τουρισμού.

• Θα ήταν σκόπιμο να δοθούν κατευθύνσεις για το ακουστικό περιβάλλον και τη μείωση των επιπέδων θορύβου. Επίσης, δεν δίνονται κατευθύνσεις για τη διαχείριση των πηγών εκπομπής ακτινοβολίας.

Άρθρο 11: Γεωγραφική ανασυγκρότηση της χώρας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενότητων

Η διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας αποτελεί κοινά διαπιστωμένη ανάγκη. Τα υφιστάμενα επίπεδα Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης -με τις επάλληλες και επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες- δημιουργούν συγχύσεις, έλλειψη συντονισμού και τελικά συγκέντρωση όλων των εξουσιών στο κεντρικό κράτος. Το σύστημα αυτό λειτουργεί, προκαλεί προβλήματα πολιτικής, αναπτυξιακής και κοινωνικής διαχείρισης, που «λειτουργούν» σε βάρος των πολιτών.

Κρίνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να επιδιώκεται η δημιουργία χωρικών ενότητων ικανών να ανταποκριθούν στις αρχές της βιωσιμότητας, στις απαιτήσεις της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Σύμφωνα με τα παραπάνω, αξιολογούνται θετικά οι στόχοι που παρατίθενται στην παρ.1 των γενικών κατευθύνσεων του Άρθρου 11.

■ Χρειάζεται νέο οργανωτικό σχήμα διοικητικής δομής

Ειδικότερα, χρειάζεται ένα νέο οργανωτικό σχήμα διοικητικής δομής και διαίρεσης της χώρας στο οποίο να αρθρώνονται όλες οι αποκεντρωμένες μονάδες και οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στο νέο σχήμα, στην κορυφή της πυραμίδας της Διοίκησης, πρέπει να βρίσκεται το μικρό-ευέλικτο, επιτελικό, προγραμματικό κράτος.

Ο ρόλος της κεντρικής κυβέρνησης, όπως συμβαίνει σε όλη την Ευρώπη, θα πρέπει και εδώ να περιοριστεί μόνο στην παραγωγή κεντρικών κατευθύνσεων πολιτικής και στον οργανωμένο και αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας του αποκεντρωμένου κράτους.

■ Δημιουργία πιο «αυτοδύναμων» Περιφερειών και ισχυρών δήμων

Οι Περιφέρειες, τόσο ως οργανισμοί, όσο και ως χωρικές ενότητες, στερούνται δυναμισμού, λόγω μεγέθους και, όσον αφορά στο πρώτο, λόγω ελλείψεως αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η δημιουργία Περιφερειών, που θα μπορούν να λειτουργήσουν όσο το δυνατόν πιο αυτοδύναμα πολιτικά (δυνατότητα λήψης αποφάσεων), διοικητικά (αυτοδύναμη άσκηση διοίκησης), οικονομικά (πχ, αυτοδυναμία διαχείρισης οικονομικών πόρων) και τεχνικά (αυτοδύναμη τεχνική υποστήριξη).

Η διασφάλιση των παραπάνω συναρτάται από τη χωρική οργάνωση των Περιφερειών. Ο ανασχεδιασμός των χωρικών ενότητων των Περιφερειών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη κρίσιμης πληθυσμιακής μάζας, το απαιτούμενο φυσικό μέγεθος,

το απαιτούμενο μέγεθος ως προς τις παραγωγικές δυνατότητες, το ανθρώπινο δυναμικό, τις υποδομές και τις υπηρεσίες.

Επιπλέον, η επιζητούμενη νέα διοικητική δομή της χώρας δεν είναι δυνατόν παρά να υπακούει σε γεωοικονομικά, κοινωνικά, ιστορικά και συγκοινωνιακά κριτήρια, που θα προσδιορίσουν το σχεδιασμό των χωρικών ενότητων. Υποχρεωτικά λοιπόν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο νέος συγκοινωνιακός χάρτης και το περιβάλλον, που διαμορφώνουν ο ΠΑΘΕ, η Εγνατία, η Ιονία Οδός, οι διεθνείς θαλάσσιοι άξονες, οι κάθετοι άξονες κ.λπ.

Στο μεταξύ, στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του τοπικού επιπέδου μπορεί να βασιστεί η βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη και η αξιοποίηση από τις τοπικές κοινωνίες των ανθρώπινων και φυσικών διαθεσίμων της περιοχής τους. Αυτό δύναται να υλοποιηθεί με τη δημιουργία ισχυρών Δήμων, εφοδιασμένων με επαρκείς οικονομικούς πόρους και ειδικευμένα στελέχη, με σαφείς νόμους και διατάξεις, ικανούς να υλοποιήσουν αναπτυξιακά προγράμματα μεγάλης κλίμακας και να διαχειριστούν πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Όπως και στην περίπτωση των Περιφερειών, απαιτείται η χωρική αναδιοργάνωση της Αυτοδιοίκησης. Η χωρική αναδιοργάνωση είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό θέμα, καθώς αποτελεί προϋπόθεση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των αυτοδιοικητικών μονάδων και κατά συνέπεια της αποκέντρωσης, απαραίτητης σε κάθε προσπάθεια ανάπτυξης.

Βάσει των παραπάνω, επισημαίνονται τα εξής για την παρ. 2 του Άρθρου 11, που αναφέρεται στην διοικητική ανασυγκρότηση:

• Το 3ο κριτήριο, που μας παραπέμπει στον Χάρτη 8.2, είναι προβληματικό. Οι χωρικές ενότητες που απεικονίζονται σε αυτόν είναι 11, στοιχείο που έρχεται σε αντίθεση με το ΕΣΠΑ, όπου οι χωρικές ενότητες είναι 5. Αναγνωρίζεται ότι το ΓΠΧΣΑΑ και το ΕΣΠΑ δεν έχουν κατ' ανάγκη τον ίδιο σκοπό, όμως θα ήταν χρήσιμο να ληφθεί υπόψη η επίτευξη συνεργειών μεταξύ τους.

• Θα ήταν σκόπιμη η περαιτέρω εξειδίκευση των κριτηρίων διοικητικής ανασυγκρότησης για τον «Καποδίστρια II» και η εναρμόισή του με το ΓΠΧΣΑΑ.

• Θα ήταν σκόπιμη μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στην «αναγκασιότητα προσαρμογής κριτηρίων με βάση την ιδιαιτερότητα περιοχών ...». Στο πλαίσιο αυτό, ίσως θα έπρεπε να διερευνηθεί μια Περιφέρεια για τα νησιά του Αιγαίου στην λογική ενός κάθετου άξονα.

Άρθρο 12: Μηχανισμοί υλοποίησης

Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις και προσθήκες, ανά παράγραφο του Άρθρου έχουν ως εξής:

• Όσον αφορά στη συνεργασία με τα άλλα επίπεδα διοίκησης, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί η ακόλουθη φράση:

Πρώτιστα η της συντονισμένης και αποτελεσματικότερης διαχείρισης του εθνικού χώρου, με την αναβάθμιση του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης και τη διαμόρφωση ισχυρότερων ΟΤΑ, τη μείωση του αριθμού τους και τη θεσμικά κατοχυρωμένη συμμετοχή τους στην κεντρική διοίκηση και υπερκείμενα επίπεδα αυτοδιοίκησης.

Αναφορικά με τις απαιτούμενες διοικητικές προσαρμογές και βελτιώσεις, κρίνεται σκόπιμο το τρίτο σημείο να τροποποιηθεί ως ακολούθως: «Για την προώθηση ειδικών θεμάτων, δημιουργία ευέλικτων διοικητικών μηχανισμών στο ΥΠΕΧΩΔΕ, με την αξιοποίηση εξωτερικών συνεργατών και εμπειρογνομόνων θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως προηγούμενη εμπειρία - τεχνολογία σε συγκεκριμένα θέματα από εθνικές και διεθνείς πρακτικές».

Όσον αφορά στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς, θα ήταν σκόπιμο να υπάρξει μεγαλύτερη ανάλυση, όπως επίσης αναφορές στις πηγές χρηματοδότησης και στους γνώμονες προτεραιότητας.

Σε σχέση με τον περιορισμό της «εκτός σχεδίου» και της αυθαιρέτης δόμησης, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε ρυθμίσεις για τη βελτίωση της σημερινής κατάστασης και ειδικότερα να υπάρξει αναφορά: στη διαδικασία για τη υποκατάσταση της «εκτός σχεδίου» δόμησης και στους μηχανισμούς υλοποίησης για τον αυστηρό έλεγχο και την άμεση κατεδάφιση των αυθαιρέτων κτισμάτων. ■